

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 8 päivänä heinäkuuta 2022

626/2022

Laki

lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 8 §:n 1–3 ja 5 momentti, 9 b §:n 1 ja 2 momentti, 11 a §:n 1 ja 2 momentti, 12 §, 14 §:n 1 momentti, 16 §:n otsikko sekä 1, 2 ja 4 momentti, 17 b §:n 1 momentti, 17 d §, 19 §:n 2 momentti, 35 §:n 2 momentti, 39 §:n 2 momentti, 46 §:n 3 momentti ja 49 §:n 1 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 1–3 ja 5 momentti, 9 b §:n 1 ja 2 momentti, 11 a §:n 1 ja 2 momentti, 14 §:n 1 momentti, 16 §:n otsikko sekä 1, 2 ja 4 momentti, 17 b §:n 1 momentti, 17 d §, 39 §:n 2 momentti ja 49 §:n 1 kohta laissa 190/2019, 19 §:n 2 momentti ja 35 §:n 2 momentti laissa 186/1994 sekä 46 §:n 3 momentti laissa 662/2015, sekä

lisätään lakiin siitä lailla 190/2019 kumotun 8 a §:n tilalle uusi 8 a § seuraavasti:

8 §

Sopimuksen vahvistaminen

Sopimus lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on tehtävä kirjallisesti ja se on esitettävä vahvistettavaksi sille hyvinvointialueelle, jonka alueella lapsella on asuinpaikka. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vahvistaa sopimuksessa käytettävien lomakkeiden kaavan.

Jos lapsella ei ole asuinpaikkaa Suomessa, sopimus on esitettävä vahvistettavaksi sille hyvinvointialueelle, jonka alueella lapsella on viimeksi ollut Suomessa asuinpaikka tai, jos lapsella ei ole ollut Suomessa asuinpaikkaa, sille hyvinvointialueelle, jonka alueella lapsen vanhemmilla tai jommallakummalla vanhemmista on asuinpaikka. Jos mikään hyvinvointialue ei edellä säädetyn nojalla ole toimivaltainen, sopimus on esitettävä vahvistettavaksi Helsingin kaupungille.

Hyvinvointialueen on harkitessaan, voidaanko sopimus vahvistaa, otettava huomioon lapsen etu sekä lapsen omat toivomukset ja mielipide siten kuin 10 ja 11 §:ssä säädetään. Lastenvalvojan tai sen, joka on määrätty valmistelemaan sopimusten vahvistamista, tulee keskustella lapsen kanssa henkilökohtaisesti, jos lapsi tähän suostuu ja tämä on tarpeen lapsen toivomusten ja mielipiteen selvittämiseksi. Sopimus on jätettävä vahvistamatta, jos kumpikaan lapsen vanhemmista ei ole lapsen huoltaja.

Sopimus, jonka hyvinvointialue on vahvistanut, on voimassa ja voidaan panna täytäntöön niin kuin tuomioistuimen lainvoimainen päätös.

626/2022

8 a §

Soveltaminen Ahvenanmaan maakunnassa

Mitä tässä laissa säädetään hyvinvointialueista, sovelletaan Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan maakunnan kuntiin.

9 b §

Tuetut ja valvotut tapaamiset sekä valvotut vaihdot

Vanhemmat voivat sopia, että lapsen ja vanhemman väliset tapaamiset toteutetaan tuettuina tai valvottuina taikka että tapaamiset aloitetaan ja lopetetaan valvotusti (*valvotut vaihdot*). Hyvinvointialue voi vahvistaa sopimuksen siten kuin 8 §:ssä säädetään, jos tuki tai valvonta on tarpeen lapsen edun kannalta perustellusta syystä. Tapaamiset voidaan vahvistaa valvotuiksi vain, jos tapaamisten tukeminen tai valvotut vaihdot eivät riitä turvaamaan lapsen etua.

Samoin edellytyksin kuin hyvinvointialue voi vahvistaa sopimuksen, tuomioistuin voi päättää, että tapaamiset toteutetaan tuettuina tai valvottuina taikka valvotuina vaihdoin.

11 a §

Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta päättäminen huostassapidon aikana

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan asian ratkaisemisesta huostassapidon aikana säädetään lastensuojelulain (417/2007) 46 §:ssä. Jos asian ratkaiseminen on huostassapidon takia lapsen edun kannalta tarpeetonta, hyvinvointialue voi jättää sopimuksen vahvistamatta tai tuomioistuin hylätä hakemuksen.

Hyvinvointialueen vahvistama sopimus tai tuomioistuimen päätös lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta ei vaikuta huostaanottoon eikä sen sisältöön.

12 §

Sopimuksen ja päätöksen muuttaminen

Hyvinvointialueen vahvistamaa sopimusta tai tuomioistuimen päätöstä lapsen huollosta tai tapaamisoikeudesta voidaan muuttaa, jos olosuhteet ovat sopimuksen vahvistamisen tai päätöksen antamisen jälkeen muuttuneet taikka jos tähän muutoin on aihetta.

14 §

Vireillepano ja puhevalta

Lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskeva asia pannaan vireille hakemuksella, jonka voivat tehdä lapsen vanhemmat yhdessä, toinen vanhemmista, lapsen huoltaja tai hyvinvointialue.

16 §

Selvityksen hankkiminen hyvinvointialueelta

Lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevassa asiassa tuomioistuimen on tarvittaessa hankittava selvitys siltä hyvinvointialueelta, jonka alueella lapsella taikka lapsen vanhemmilla tai muulla asiaan osallisella on asuinpaikka. Jos tällaisella henkilöllä ei ole asuinpaikkaa Suomessa, selvitys on hankittava siltä hyvinvointialueelta, jonka alueella henkilö

oleskelee. Selvitystä pyytäessään tuomioistuimen on yksilöitävä, mistä kysymyksistä selvitystä erityisesti tarvitaan.

Selvityksen tarkoituksena on antaa tuomioistuimelle tietoja perheen tilanteesta, lapsen elinolosuhteista ja muista asian ratkaisemiseen vaikuttavista seikoista. Jos selvitystä tehtäessä käy ilmi, että asia on ratkaistavissa hyvinvointialueen vahvistamalla sopimuksella, hyvinvointialueen on annettava tarvittavaa apua sopimuksen tekemisessä.

Tuomioistuimen on asetettava määräaika selvityksen toimittamiselle. Jos tuomioistuin katsoo, että hyvinvointialueen antama selvitys on puutteellinen, tai jos asiaa käsiteltäessä on tullut esiin uusia seikkoja, joiden johdosta lisäselvitys on tarpeen, tuomioistuin voi pyytää aikaisemman selvityksen täydentämistä tai muuta selvitystä.

17 b §

Asiantuntijapalveluiden järjestäminen

Hyvinvointialueen, jonka alueella käräjäoikeuden hallinnollinen kanslia sijaitsee, tulee huolehtia siitä, että käräjäoikeuden käytettävissä on riittävä määrä riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 5 §:ssä tarkoitettuja asiantuntija-avustajia lapsen huoltoon ja tapaamisoikeutta koskevien riitojen sovittelua ja tämän lain 15 a §:ssä tarkoitettua lapsen kuulemisessa avustamista varten. Kaksikielisessä tuomiopiirissä hyvinvointialueen on huolehdittava siitä, että käräjäoikeuden käytettävissä on asiantuntijapalveluita sekä suomen että ruotsin kielellä.

17 d §

Asiantuntijapalveluiden korvaaminen

Valtio maksaa asiantuntijapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevalle hyvinvointialueelle korvauksen asiantuntija-avustajan käyttämisestä huoltoriitojen tuomioistuinsovitte-
telussa ja lapsen kuulemisessa. Korvaus maksetaan laskennallisena päiväkohtaisena korvauksena istunnossa avustamisesta ja tuntiperusteisena korvauksena istunnon ulkopuolella suoritetuista toimenpiteistä. Jos sovittelu toimitetaan tai lasta kuullaan muualla kuin sillä hyvinvointialueella, jonka alueella käräjäoikeuden hallinnollinen kanslia sijaitsee, tai erikseen sovittuun asiantuntija-avustajan pääasiallisen työskentelypaikan ulkopuolella, hyvinvointialueelle korvataan sovittelusta tai lapsen kuulemisesta aiheutuneet matka- ja majoituskustannukset ja asiantuntijalle maksettava päiväraha. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä päivä- ja tuntiperusteisen korvauksen määrästä, toimenpiteistä, joista tuntiperusteinen korvaus maksetaan, sekä korvattavista kuluista.

19 §

Toimivalta lapsen asuinpaikan perusteella

Hyvinvointialue voi vahvistaa sopimuksen lapsen huollosta tai tapaamisoikeudesta, jos lapsella on Suomessa asuinpaikka.

626/2022

35 §

Keskusviranomainen

Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaisten sekä poliisiviranomaisten tulee antaa oikeusministeriölle pyynnöstä virka-apua lapsen olinpaikan ja lapsen olosuhteiden selvittämiseksi, vieraassa valtiossa annetun lapsen huoltoa koskevan päätöksen täytäntöönpanon ja lapsen palauttamisen turvaamiseksi sekä lapsen luvattoman poisviemisen ehkäisemiseksi.

39 §

Lapsen kuuleminen

Lapsen mielipiteen selvittämiseen sovelletaan 15 a, 16 ja 16 a §:ää. Lapsen mielipiteen selvittämistä koskeva pyyntö on osoitettava sille hyvinvointialueelle, jonka alueella lapsi oleskelee.

46 §

Lapsen palauttamisesta annetun määräyksen täytäntöönpano

Määräys lapsen palauttamisesta on pantava täytäntöön siitä riippumatta, mitä lapsen huollosta tai lapsen huostaanotosta on mahdollisesti päätetty. Palauttamiseen ei kuitenkaan saa ryhtyä sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt 16 vuotta.

49 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarvittaessa tarkemmin:

- 1) tässä laissa hyvinvointialueelle säädetyistä tehtävistä;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

Naantalissa ja Helsingissä 8.7.2022

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén